

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI	18
O'rinov Akmaljon Ahmadjonovich Siddiqov Javlonbek Sodiqjon o'g'li XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING JORIY HOLATI VA RIVOJLANISH OMILLARI TAHLILI	22
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDIY RIVOJLANISH VA IJTIMOY TENGLIKKA TA'SIRI.....	27
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna HUDUDLARDA LOKAL TURIZM XIZMATLARINING TARKIBI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	32
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna TURIZM MAVSUMIYLIGI OMILLARINING KOMPLEKS TAHLILI: TASNIFLASHNING KONSEPTUAL VA INTEGRATSION MEXANIZMLARI.....	41
Barotov Umidjon Mahmud o'g'li BOSHQARISH SIFATI MOHIYATI VA UNI OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	48
Shoyev Davronbek Axmadjonovich Abdullayeva Gulsanam ENGLISH LOANWORDS IN RUSSIAN AND UZBEK: TERMINOLOGICAL ADAPTATION WITHIN A COMPARATIVE LINGUISTICS FRAMEWORK	53
Kambarova Liliya Ruslanovna РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ	56
Алибекова Саодат Лапасовна EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN SANOAT KORXONALARIDA MARKETING XIZMATINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	61
Usmonova Dilfuza Iloxomovna O'ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI.....	66
Junaydullayev Mels Asliddin o'g'li KORXONA IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ERP TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	72
Xaydarova Kamola Axinjanovna Berdiqulov Suhrob Berdiqulov o'g'li KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO'SHIB OLISHLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	78
Latipova Shaxnoza Maxmudovna Xolmurodova Sevara Asqarovna DAVLAT BUDJETI KAPITAL XARAJATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	84
Guzal Navruzova KORXONALARNING INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA VA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	88
Mamayeva Diyora Kurbanbayevna MARKAZIY VA JANUBIY O'ZBEKISTON MINTAQALARI SANOATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KO'RSATGICHLARI HOLATI	94
Uralov Eliboy Omonovich	

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARNI QO'LLASH	100
Dilfuza Xamzayeva Xurshid Xurramov	
TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH	106
Otaxonova Roza Boboxon qizi	
APPLICATIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF BANKING SERVICES	111
Mamutova Aygul Kalmurzaevna, Yaxyayeva Inobat Karimovna	
INVESTITSIYANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI ASOSIY IMKONIYATLARI	118
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	122
Yahyoxonov Niyozxo'ja Bahroil o'g'li	
ALOQA KORXONALARI MOLİYAVIY BARQARORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI VA PROGNOZLARI	128
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT IQTISODIY BOSHQARUVINING ROLI VA AHAMIYATI	133
Xatamova Gavhar Kiyamovna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLİYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	138
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	144
Ismailov Erkin Faxretdinovich	
THE ROLE OF INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES IN THE GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT	148
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Nigora Fayzulla kizi Sayfullaeva, Maftuna Rustambek kizi Khojiakbarova	
AGROKLASTER – AGRAR SOHANING RIVOJLANISH NUQTASI	154
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
RAQAMLI BANKLAR RESURS BAZASINI OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI	159
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'ZBEKISTON DON SANOATIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA UNING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH	164
Kurbanova Nigora Abduraxmanovna	
RESPUBLIKAMIZDA AGROLOGISTIKA XIZMATLARI VA UNING SAMARADORLIGI	169
Azizova Dilafruz Habibullayevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KOMPLEKS EKSPERTIZA QILISH VA BAHOLASHDAGI MUAMMOLAR	172
Ulashev Jahongir Xushmuradovich, Baxriddinova Yulduz Baxriddin qizi	
O'ZBEKISTON ENERGETIKA TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	176
Yusupov Ulug'bek Shukrullayevich, Kodirova Xilola Joxongir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BYUDJETGA SOLIQ TO'LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	183
Azimova Feruza Payziyevna, Madaminjonov A.	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARIDA VAQTNI BOSHQARISHNING XIZMAT SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	188
Tolipova Malika Saloxidinovna	

AGROKLASTERLARNI TASHKIL ETISH — QISHLOQ XO'JALIGI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	192
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI MHXS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	198
M.I. Murodova	
“YASHIL” INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH MEXANIZMLARI	203
Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOATNING YASHIL TRANSFORMATSIYASI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	211
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMIDA MOLIYAVIY RESURSLARNI SAMARALI TAQSIMLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	216
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURSLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	221
Aipova Iroda Ikramovna	

DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURSLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI

Aipova Iroda Ikramovna

Angren universiteti "Iqtisodiyot va moliya" kafedrası o'qituvchisi

irodaaipova87@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanishning iqtisodiy ahamiyati tahlil qilingan. Ishlab chiqarish jarayonida xomashyo, mehnat, moddiy-texnik va energetik resurslardan oqilona foydalanish korxona samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida yoritilgan. Shuningdek, resurslarni tejash va ularni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish hamda rentabellikni oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar va zamonaviy yondashuvlar tahlil qilingan. Maqola natijalari don mahsulotlari sanoatida barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Don mahsulotlari korxonalari, resurslar, iqtisodiy samaradorlik, xomashyo, mehnat resurslari, moddiy-texnik ta'minot, energiya tejamkorlik, ishlab chiqarish xarajatlari, rentabellik, boshqaruv mexanizmlari, innovatsiyalar, samaradorlikni oshirish.

Abstract. This article analyzes the economic significance of resource use at grain enterprises. The rational use of raw materials, labor, material and technical and energy resources in the production process is highlighted as an important factor in increasing the efficiency of the enterprise. It also considers the possibilities of reducing production costs and increasing profitability by saving resources and improving their management mechanisms. The study analyzes the main economic indicators and modern approaches that serve to increase the efficiency of resource use. The results of the article serve to develop practical recommendations aimed at ensuring sustainable development in the grain industry.

Key words: Grain enterprises, resources, economic efficiency, raw materials, labor resources, material and technical supply, energy efficiency, production costs, profitability, management mechanisms, innovations, efficiency improvement.

Аннотация. В данной статье анализируется экономическое значение использования ресурсов на зерновых предприятиях. Рациональное использование сырья, рабочей силы, материальных и технических и энергетических ресурсов в производственном процессе выделяется как важный фактор повышения эффективности предприятия. Также рассматриваются возможности снижения производственных издержек и повышения рентабельности за счет экономии ресурсов и совершенствования механизмов их управления. В исследовании анализируются основные экономические показатели и современные подходы, способствующие повышению эффективности использования ресурсов. Результаты статьи служат основой для разработки практических рекомендаций, направленных на обеспечение устойчивого развития зерновой отрасли.

Ключевые слова: зерновые предприятия, ресурсы, экономическая эффективность, сырье, трудовые ресурсы, материально-техническое обеспечение, энергоэффективность, производственные издержки, рентабельность, механизмы управления, инновации, повышение эффективности.

KIRISH

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, aholini sifatli va arzon don mahsulotlari bilan uzluksiz ta'minlash davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Don mahsulotlari korxonalari esa ushbu tizimning muhim bo'g'ini bo'lib, ular iqtisodiyotning agrar va sanoat tarmoqlari o'rtasidagi bog'lovchi zanjir vazifasini bajaradi. Shu sababli ushbu korxonalarda resurslardan oqilona va samarali foydalanish masalasi nafaqat iqtisodiy, balki strategik ahamiyatga ham ega.

Mamlakatda qishloq xo'jaligi va qayta ishlash sanoatini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan bir qator normativ-huquqiy hujjatlar, jumladan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari, Vazirlar Mahkamasining tegishli farmoyishlari don mahsulotlari ishlab chiqarish tizimini modernizatsiya qilishga

qaratilgan. Xususan, qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish, resurs tejovchi texnologiyalarni joriy etish hamda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bo'yicha davlat dasturlari ishlab chiqilgan. Ushbu hujjatlar korxonalarda innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, mehnat unumdorligini oshirish va xomashyo yo'qotishlarini kamaytirishga xizmat qilmoqda [1].

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, so'nggi yillarda mamlakatda don yetishtirish hajmining barqaror o'sishi kuzatilmoqda. Bu esa qayta ishlash sanoati, xususan don mahsulotlari korxonalariga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Shu bilan birga, ishlab chiqarish jarayonida resurslardan foydalanish darajasi har doim ham to'liq samarali emasligi, ayrim korxonalarda xomashyo yo'qotishlari, energiya sarfining yuqoriligi va texnologik jarayonlarning yetarlicha optimallashtirilmaganligi kuzatiladi. Bu holat ishlab chiqarish tannarxining oshishiga va korxona rentabelligining pasayishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasining "Qishloq xo'jaligini rivojlantirish strategiyasi" hamda "Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash konsepsiyasi" doirasida resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarishda tejamkor texnologiyalarni joriy etish va raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish kabi vazifalar belgilangan. Ushbu yo'nalishlar don mahsulotlari korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, xomashyo va energiya resurslaridan oqilona foydalanish korxona iqtisodiy samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi [2].

Resurslardan foydalanish samaradorligi korxona faoliyatining barcha bosqichlarida xomashyo qabul qilishdan tortib tayyor mahsulot ishlab chiqarishgacha bo'lgan jarayonlarda o'z aksini topadi. Ushbu jarayonda yo'qotishlarni minimallashtirish, ishlab chiqarish quvvatlaridan to'liq foydalanish hamda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, mehnat resurslaridan samarali foydalanish va xodimlar malakasini oshirish ham ishlab chiqarish natijadorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Hozirgi globallashuv sharoitida don mahsulotlari sanoatida raqobat kuchayib borayotgan bir paytda, korxonalarning iqtisodiy barqarorligi ko'p jihatdan resurslarni boshqarish tizimining samaradorligiga bog'liq bo'lib qolmoqda. Shu boisdan ham resurslardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida qaraladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanishning iqtisodiy ahamiyatini yoritish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Tadqiqot natijalari korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish tizimini takomillashtirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Don mahsulotlari korxonalarida resurslardan samarali foydalanish muammosi iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan bo'lib, u ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, tannarxni kamaytirish hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirishning muhim omili sifatida qaraladi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda resurslar tarkibi, ularni boshqarish mexanizmlari va iqtisodiy samaradorlikni baholash usullariga alohida e'tibor qaratilgan.

Iqtisodiy nazariyada resurslardan foydalanish samaradorligi klassik va neoklassik maktab vakillari tomonidan ishlab chiqilgan ishlab chiqarish omillari nazariyasiga asoslanadi. Ushbu nazariyaga ko'ra, yer, mehnat va kapital resurslaridan optimal foydalanish ishlab chiqarish hajmini oshirish va iqtisodiy foydani ko'paytirishning asosiy sharti hisoblanadi. Keyinchalik zamonaviy iqtisodchilar tomonidan ushbu yondashuv innovatsion texnologiyalar, boshqaruv samaradorligi va resurs tejamkorligi tushunchalari bilan boyitilgan.

MDH davlatlari iqtisodchi olimlari, jumladan, A. N. Romanov, V. I. Vidyapin va E. F. Borisovlarning ishlarida resurslardan foydalanish samaradorligi ishlab chiqarish xarajatlari va natijalar o'rtasidagi nisbat sifatida talqin qilinadi. Ularning fikricha, korxonalarda resurslardan oqilona foydalanish iqtisodiy o'sishning muhim omili bo'lib, bu jarayon texnologik yangilanish va boshqaruv tizimining takomillashuvi bilan bevosita bog'liqdir [3].

O'zbekiston iqtisodchi olimlari, jumladan, Sh. Sh. Shodmonov, U. V. G'ofurov va M. Q. Boltaboyevlarning ilmiy ishlarida resurslardan foydalanish samaradorligi milliy iqtisodiyot sharoitida chuqur tahlil qilingan. Ularning tadqiqotlarida ishlab chiqarish korxonalarida, xususan qishloq xo'jaligi va qayta ishlash sanoatida resurslardan foydalanish darajasini oshirish uchun innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarurligi ta'kidlanadi. Shuningdek, ular resurslar tejamkorligi korxona rentabelligini oshirishning asosiy sharti ekanligini asoslab bergan [4].

Don mahsulotlari sanoati bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda, jumladan, R. A. Ismatov va boshqa olimlarning ishlarida, xomashyo resurslarining sifati va miqdori ishlab chiqarish natijadorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Ularning fikricha, donni qayta ishlash jarayonida yo'qotishlarni kamaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda logistika tizimini optimallashtirish resurs samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biridir [5].

Xorijiy adabiyotlarda ham resurslardan foydalanish samaradorligi keng o'rganilgan. Masalan, P. Samuelson va W. Nordhaus iqtisodiy resurslarni taqsimlash va ulardan foydalanish samaradorligini bozor mexanizmlari orqali tartibga solish zarurligini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, resurslar cheklangan sharoitda ularni optimal taqsimlash iqtisodiy o'sishning asosiy sharti hisoblanadi [6]. Shuningdek, M. Porter raqobat ustunligi nazariyasida resurslardan samarali foydalanish korxonalarning bozordagi o'rnini belgilovchi muhim omil ekanligini asoslab bergan.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda raqamli iqtisodiyot va avtomatlashtirish texnologiyalarining resurslardan foydalanish samaradorligiga ta'siri alohida o'rganilmoqda. Xususan, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish, "aqlli" boshqaruv tizimlarini joriy etish va sun'iy intellektdan foydalanish resurs yo'qotishlarini kamaytirish hamda ishlab chiqarish unumdorligini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Bu borada Yevropa va Osiyo mamlakatlarining ilg'or tajribasi muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan "Qishloq xo'jaligini rivojlantirish strategiyasi", "Raqamli O'zbekiston - 2030" dasturi hamda boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda ham resurslardan samarali foydalanish masalasi ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Ushbu hujjatlarda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish va korxonalarda innovatsion boshqaruv tizimlarini rivojlantirish vazifalari ko'rsatib o'tilgan [7].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligi ko'p omilli jarayon bo'lib, u texnologik, iqtisodiy va tashkiliy jihatlar bilan uzviy bog'liqdir. Shuningdek, mavjud ilmiy ishlar asosan umumiy sanoat korxonalari darajasida olib borilgan bo'lib, aynan don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish mexanizmlarini chuqur o'rganish bo'yicha tadqiqotlar yetarli emasligi aniqlanadi. Shu sababli ushbu yo'nalishda qo'shimcha ilmiy izlanishlar olib borish dolzarb hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligini o'rganish uchun iqtisodiy tahlil, taqqoslash va statistik usullar qo'llanildi. Ma'lumotlar korxonalarning moliyaviy hisobotlari va rasmiy statistik manbalardan yig'ildi. Resurslardan foydalanish darajasini baholashda xarajatlar va ishlab chiqarish natijalari o'rtasidagi nisbat asos qilib olindi. Shuningdek, tizimli yondashuv orqali ishlab chiqarish jarayonining barcha bosqichlari kompleks tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarini umumlashtirishda induktiv va deduktiv usullardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish jarayonida ishlab chiqarish hajmi, xomashyo sarfi, mehnat unumdorligi hamda energiya resurslaridan foydalanish ko'rsatkichlari asosiy indikatorlar sifatida ko'rib chiqildi. Mavjud statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda don yetishtirish hajmi so'nggi yillarda barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, o'rtacha yillik ishlab chiqarish 7,5–8,2 million tonna atrofida shakllangan. Bu esa qayta ishlash korxonalarining yuklamasini oshirib, resurslardan samarali foydalanish zaruratini yanada kuchaytirmoqda (1-jadval).

1-jadval. Don mahsulotlari korxonalarida asosiy resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari [8]

Ko'rsatkichlar	Eskirgan texnologiyali korxonalar	Zamonaviy korxonalar
Xomashyo yo'qotishlari (%)	6–8 %	2–3 %
Mehnat unumdorligi (o'sish %)	100 % (bazaviy)	120–125 %
Energiya sarfi ulushi (%)	15–18 %	8–10 %
Ishlab chiqarish quvvatidan foydalanish	70–75 %	85–90 %
Sof foyda rentabelligi (%)	8–10 %	15–20 %

Ushbu jadval don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligining zamonaviy va eskirgan texnologiyalarga asoslangan holatini taqqoslash imkonini beradi. Tahlildan ko'rinadiki, eskirgan ishlab chiqarish uskunalariga ega korxonalarda xomashyo yo'qotishlari 6–8 foizni tashkil etadi, bu esa ishlab chiqarish tannarxining oshishiga olib keladi. Zamonaviy texnologiyalar joriy etilgan korxonalarda esa ushbu ko'rsatkich 2–3 foizgacha kamaygan bo'lib, bu resurs tejamkorlikning yuqori darajasini ko'rsatadi.

Mehnat unumdorligi bo'yicha ham sezilarli farq mavjud: zamonaviy korxonalarda avtomatlashtirish va raqamlashtirish natijasida unumdorlik 20–25 foizga oshgan. Energiya sarfi ulushi esa eskirgan tizimlarda 15–18 foiz bo'lsa, yangi texnologiyalarda 8–10 foizgacha kamaygan, bu esa energiya samaradorligini oshirishning muhim natijasidir.

Shuningdek, ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasi zamonaviy korxonalarda 85–90 foizga yetib, resurslardan to'liqroq foydalanilayotganini ko'rsatadi. Natijada sof foyda rentabelligi ham sezilarli oshib, 15–20 foizni tashkil etmoqda. Bu esa texnologik yangilanishlar korxona iqtisodiy samaradorligini bevosita oshirishini tasdiqlaydi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, don mahsulotlari korxonalarida xomashyo yo'qotishlari o'rtacha 3–5 foizni tashkil etadi. Ayrim eskirgan texnologiyalar qo'llanilayotgan korxonalarda bu ko'rsatkich 6–8 foizgacha yetishi kuzatilgan. Bu holat asosan donni saqlash, tashish va qayta ishlash bosqichlarida yuzaga keladigan texnologik yo'qotishlar bilan bog'liqdir. Zamonaviy avtomatlashtirilgan tizimlar joriy etilgan korxonalarda esa xomashyo yo'qotishlari 2–3 foizgacha kamaygan bo'lib, bu innovatsion texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligini tasdiqlaydi.

Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi bo'yicha tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, o'rtacha bir ishchi hisobiga ishlab chiqariladigan mahsulot hajmi so'nggi besh yilda 12–18 foizga oshgan. Biroq ayrim korxonalarda mehnat unumdorligining pastligi saqlanib qolmoqda, bunga asosan texnik jihozlarning eskirganligi va xodimlar malakasining yetarli darajada emasligi sabab bo'lmoqda. Raqamli boshqaruv tizimlari joriy etilgan korxonalarda esa mehnat unumdorligi o'rtacha 20–25 foizga yuqori natija ko'rsatgan [9].

Energiya resurslaridan foydalanish tahlili shuni ko'rsatadiki, donni qayta ishlash korxonalarida energiya sarfi ishlab chiqarish tannarxining 10–15 foizini tashkil etadi. Ayrim yirik korxonalarda bu ko'rsatkich 18 foizgacha yetishi kuzatilgan. Energiya tejamkor texnologiyalar joriy etilgan korxonalarda esa ushbu xarajatlar 8–10 foizgacha kamaygan. Bu esa energiya samaradorligini oshirish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini sezilarli darajada qisqartirish mumkinligini ko'rsatadi.

Moddiy-texnik resurslardan foydalanish samaradorligi tahlil qilinganda, ishlab chiqarish quvvatlarining o'rtacha 70–75 foiz darajada ishlatilayotgani aniqlangan. Bu esa mavjud resurslardan to'liq foydalanilmayotganini bildiradi. Optimal ishlab chiqarish tizimi joriy etilgan korxonalarda esa ushbu ko'rsatkich 85–90 foizga yetgan bo'lib, bu yuqori samaradorlikni anglatadi. Ayniqsa, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va logistika tizimini optimallashtirish bu borada muhim rol o'ynamoqda [10].

Tahlil natijalariga ko'ra, resurslardan foydalanish samaradorligi va korxona rentabelligi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjud. Rentabellik darajasi yuqori bo'lgan korxonalarda resurs yo'qotishlari minimal darajada bo'lib, ishlab chiqarish jarayonlari to'liq optimallashtirilgan. Masalan, zamonaviy texnologiyalar joriy etilgan korxonalarda sof foyda darajasi o'rtacha 15–20 foizni tashkil etgan bo'lsa, eskirgan texnologiyalar qo'llanilayotgan korxonalarda bu ko'rsatkich 8–10 foiz atrofida qolmoqda [11].

Shuningdek, logistika tizimi tahlili shuni ko'rsatdiki, xomashyo yetkazib berish va tayyor mahsulotni iste'molchiga yetkazish jarayonlarida samaradorlik yetarli darajada emas. Transport xarajatlari umumiy ishlab chiqarish xarajatlarining 12–14 foizini tashkil etadi. Optimallashtirilgan logistika tizimiga ega korxonalarda esa bu ko'rsatkich 8–9 foizgacha kamaygan. Bu esa logistika jarayonlarini raqamlashtirish va rejalashtirish tizimini takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Umumiy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun bir qator ichki va tashqi omillarni hisobga olish zarur. Ichki omillarga texnologik jarayonlarning modernizatsiyasi, mehnat resurslarining malakasini oshirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish kiradi. Tashqi omillarga esa davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, investitsiyalar jalb etish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish kiradi.

Natijalar shuni tasdiqlaydiki, resurslardan oqilona foydalanish korxona iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini 10–15 foizga qisqartirish, foyda darajasini esa 15–20 foizgacha oshirish mumkinligi aniqlangan. Shu bilan birga, raqamlashtirish va avtomatlashtirish jarayonlari korxonalarning raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Don mahsulotlari korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bugungi kunda ishlab chiqarishning iqtisodiy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xomashyo, mehnat, energiya va moddiy-texnik resurslardan oqilona foydalanish korxona xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi va rentabellikni oshiradi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini joriy etish resurs yo'qotishlarini kamaytirib, ishlab chiqarish samaradorligini 20–25 foizgacha oshirish imkonini bermoqda.

Tahlillar asosida aniqlanishicha, eskirgan texnologiyalar qo'llanilayotgan korxonalarda resurslardan foydalanish darajasi past bo'lib, xomashyo yo'qotishlari va energiya sarfi yuqori ko'rsatkichlarni tashkil etadi. Bu esa ishlab chiqarish tannarxining oshishiga va foyda darajasining pasayishiga olib keladi. Shu bilan birga, zamonaviy korxonalarda resurslardan foydalanish tizimi optimallashtirilgani sababli iqtisodiy natijalar ancha yuqori ekanligi kuzatiladi.

Umuman olganda, don mahsulotlari korxonalarida resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash uchun texnologik modernizatsiya, raqamlashtirish, kadrlar malakasini oshirish hamda boshqaruv tizimini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu chora-tadbirlar nafaqat korxona darajasida, balki butun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash tizimida ham ijobiy natija beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.10.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-4567334>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat xavfsizligi bo'yicha qarorlari.
3. Sh. Shodmonov, U. G'ofurov. Iqtisodiyot nazariyasi. — Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019.
4. M. Boltaboyev. Korxona iqtisodiyoti. — Toshkent: Fan, 2020.
5. E. Borisov. Iqtisodiyot asoslari. — Moskva: Yurayt, 2018.
6. V. Vidyapin. Umumiy iqtisodiy nazariya. — Moskva: INFRA-M, 2017.
7. A. Romanov. Ishlab chiqarish samaradorligi va boshqaruv. — Moskva, 2016.
8. R. Ismatov. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash iqtisodiyoti. — Toshkent, 2021.
9. P. Samuelson, W. Nordhaus. Iqtisodiyot. — Nyu-York, 2010.
10. M. Porter. Raqobat ustunligi. — Boston, 2008.
11. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (2022–2025).
12. Xayrullayevich, A. S. (2025). O'ZBEKISTONNING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNING ROLI. Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), (11), 675-685
13. Abdivaliyev, S. (2025). Milliy mahsulotlarni tashqi bozorlarga olib chiqishdagi to'g'ri siqslarni bartaraf qilish choralari. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 3(4).
14. Abdivaliyev, S. (2025). THE IMPACT OF INTERNATIONAL TRADE ORGANIZATIONS AND FINANCIAL INSTITUTIONS ON GLOBAL ECONOMY. Решение социальных проблем в управлении и экономике, 4(1), 71-75.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
